

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής υπ' αριθ. 19731/02

την οποία κατέθεσε ο Α Λ

κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), το οποίο συνεδρίασε την 23-09-2004 και συγκροτήθηκε από τμήμα απαρτιζόμενο από τους δικαστές:

P. LORENZEN, *Πρόεδρος,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

G. BONELLO,

F. TULKENS,

N. VAJIC,

E. STEINER,

K. HAJIYEV,

και από τον κ. S. NIELSEN, *Γραμματέα του Τμήματος.*

Έχον υπ' όψη την προρρηθείσα προσφυγή, η οποία εισήχθη την 30-04-2002.

Έχον υπ' όψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η εναγόμενη Κυβέρνηση και την αντίκρουση του προσφεύγοντος.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση :

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, Α Λ , είναι Έλληνας υπήκοος, ο οποίος γεννήθηκε το 1947 και διαμένει στην Αθήνα. Εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους Δικηγόρους Αθηνών Φ. Καραγιαννόπουλο και Γ. Φουφόπουλο. Η εναγόμενη Κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Σ. Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Σ. Τρεκλη, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, όπως εκτίθενται από τους διαδίκους, έχουν εν περιλήψει ως εξής :

Στον προσφεύγοντα ανήκει κατά κυριότητα ένα οικόπεδο κείμενο στο Μαρούσι, προάστιο των Αθηνών, συνολικού εμβαδού 4 066,80 τ.μ. Συμφώνως προς επίσημη βεβαίωση του Δήμου Αμαρουσίου, το εν λόγω οικόπεδο είχε συμπεριληφθεί στο σχέδιο πόλεως Αμαρουσίου από το έτος 1979.

A. «Εισφορά γης»

Με το από 9 Μαΐου 1988 προεδρικό διάταγμα περί κτηματικής οργανώσεως, πολλά οικόπεδα, μεταξύ των οποίων και το οικόπεδο του προσφεύγοντος, συμπεριελήφθησαν στο σχέδιο πόλεως των Αθηνών. Ως αντίτιμο, το Δημόσιο επέβαλε στον προσφεύγοντα μία «εισφορά γης» άνευ αποζημιώσεως 1 278,60 τ.μ. Πράγματι, το άρθρο 8 του Νόμου 1337/1983 ορίζει ένα τεκμήριο, συμφώνως προς το οποίο ένα οικόπεδο το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο πόλεως, αποκτά υπεραξία. Ως εκ τούτου, ο ιδιοκτήτης του οφείλει να παραχωρήσει τμήμα αυτού στο Δημόσιο ώστε να συμψηφισθεί το εν λόγω εικαζόμενο όφελος, και δεν διαθέτει, επομένως, δικαίωμα αποζημιώσεως. Ο προσφεύγων επισημαίνει ότι το τεκμήριο αυτό είναι αναμφήριστο.

Με την από 08-11-1996 «πράξη εφαρμογής», ο Πρόεδρος της Επιτροπής Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Αθηνών, αφού εξέτασε τις αντιρρήσεις τις οποίες προέβαλε ο προσφεύγων και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι ιδιοκτήτες, επικύρωσε την εν λόγω πολεοδομική μελέτη.

Την 11-07-1997, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακυρώσεως του προεδρικού διατάγματος της 9ης Μαΐου 1988 και της από 09-11-1996 πράξεως εφαρμογής αυτού. Ο προσφεύγων ισχυριζόταν ειδικότερα ότι το επίμαχο μέτρο του επέβαλε δυσανάλογη επιβάρυνση και έθιγε το δικαίωμά του στο σεβασμό της περιουσίας του, που εγγυάται το άρθρο 17 του Συντάγματος της Ελλάδος. Μετά από πολλές αναβολές, η υπόθεση παραπέμφθηκε ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, εφεξής αρμοδίου να εξετάζει υποθέσεις αυτού του είδους.

Κατά την ημερομηνία εισαγωγής της παρούσης προσφυγής, το Διοικητικό Εφετείο δεν είχε ακόμα εκδώσει την απόφασή του. Ο προσφεύγων ισχυριζόταν ότι λόγω της οικείας νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο είχε κρίνει το επίμαχο μέτρο νόμιμο και εναρμονισμένο με το Σύνταγμα, η δυσμενής για τον προσφεύγοντα έκβαση της προσφυγής του ήταν προδιαγεγραμμένη. Εις επίρρωση των ισχυρισμών του, ο προσφεύγων προσκόμισε μία απόφαση η οποία εξεδόθη από το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο το έτος 1994 (απόφαση 2057/1994).

Τη 13-06-2002, το Διοικητικό Εφετείο ακύρωσε την από 8 Νοεμβρίου 1996 πράξη εφαρμογής, επειδή είχε εκδοθεί από αναρμόδιο όργανο (απόφαση 1531/2002).

B. Απαλλοτρίωση

Την 21-12-1998, με απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Οικονομικών, το Ελληνικό Δημόσιο προέβη στην απαλλοτρίωση εκτάσεως συνολικού εμβαδού 3 955,16 τ.μ. υπέρ του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων, προκειμένου να ανεγερθεί σχολείο. Όσον αφορά τον προσφεύγοντα,

απαλλοτριώθηκαν 3 907,20 τ.μ. του οικοπέδου του, συμπεριλαμβανομένου του τμήματος το οποίο είχε παραχωρηθεί στο πλαίσιο της «εισφοράς γης».

Την 21-04-2000, το Πρωτοδικείο Αθηνών όρισε την προσωρινή τιμή μονάδος αποζημιώσεως (απόφαση 828/2000).

Την 30-06-2000, ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων προσέφυγε ενώπιον του Εφετείου Αθηνών ζητώντας να ορισθεί η οριστική αποζημίωση για την απαλλοτρίωση. Την 31-08-2000, ενώπιον του αυτού δικαστηρίου, ο προσφεύγων εφείσβαλε την απόφαση 828/2000. Ζητούσε δε το ποσό των 210 000 δραχμών (616 ευρώ) το τετραγωνικό μέτρο.

Την 31-05-2001, το Εφετείο Αθηνών συνεκδίκασε τις δύο εφέσεις και όρισε την οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως σε 150 000 δραχμές (440 ευρώ) το τετραγωνικό μέτρο. Αποζημίωσε, επίσης, τους ελαιώνες οι οποίοι ευρίσκονταν επί του οικοπέδου (απόφαση 4489/2001). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε την 04-07-2001. Ο προσφεύγων, ο οποίος επισημαίνει ότι η απόφαση αυτή δεν του κοινοποιήθηκε, αλλά ότι περιήλθε σε γνώση του την 09-11-2001, δεν κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως.

Την 28-08-2001, η αποζημίωση απαλλοτριώσεως η οποία ορίσθηκε με την απόφαση 4489/2001 του Εφετείου Αθηνών, κατεβλήθη στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Στον προσφεύγοντα, ο οποίος δεν αποζημιώθηκε για τα 1 278,60 τ.μ. τα οποία είχε παραχωρήσει στο πλαίσιο της «εισφοράς γης», επιδικάσθηκε συνολική αποζημίωση 336 890 000 δραχμών (988 672 ευρώ). Η πράξη καταβολής δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 5ης Σεπτεμβρίου 2001.

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων παραπονείται ότι λόγω του επιβαλλομένου από τον Ν. 1337/1983 αναμφήριστου τεκμηρίου, στερείται πάσης προσφυγής ενώπιον της δικαιοσύνης προκειμένου να αμφισβητήσει το μέτρο της «εισφοράς γης».

2. Επικαλούμενος την αυτή διάταξη, ο προσφεύγων παραπονείται περαιτέρω για τη διάρκεια της διαδικασίας.

3. Επικαλούμενος το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, ο προσφεύγων παραπονείται τέλος για παραβίαση του δικαιώματός του στο σεβασμό της περιουσίας του.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι, κατ' εφαρμογή του μέτρου της «εισφοράς γης» το οποίο προβλέπεται από το Νόμο 1337/1983, στερήθηκε 1 278,60 τ.μ. του οικοπέδου του χωρίς καμία αποζημίωση. Ειδικότερα, παραπονείται ότι στερήθηκε πάσης προσφυγής ενώπιον της δικαιοσύνης προκειμένου να αμφισβητήσει το μέτρο της «εισφοράς γης» και ότι το αναμφήριστο τεκμήριο, το οποίο επιβάλλει ο εν λόγω νόμος, τον εμπόδισε να εισπράξει αποζημίωση για αυτήν τη *sui generis* απαλλοτρίωση, αντικείμενο της οποίας απετέλεσε το 33% περίπου του συνολικού εμβαδού του οικοπέδου του. Επισημαίνει δε ότι το μέτρο αυτό είναι έτι περαιτέρω άδικο αφού εν συνεχεία απαλλοτριώθηκε σχεδόν ολόκληρο το εναπομείναν οικόπεδο. Κατά τον προσφεύγοντα, είναι παράλογο να αποστρείται από ένα πρόσωπο ένα τμήμα τόσο σημαντικό της ιδιοκτησίας του προκειμένου να αντισταθμισθεί η εικαζόμενη ωφέλεια, η οποία απορρέει από την ενσωμάτωση του οικοπέδου του στο σχέδιο πόλεως, και, αφ' ετέρου, να απαλλοτριώνεται ό,τι του απέμεινε από το εν λόγω οικόπεδο. Ο προσφεύγων επικαλείται τα άρθρα 6 § 1 της Συμβάσεως και 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1.

Το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, από (...) δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 ορίζει ότι :

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

Η Κυβέρνηση επισημαίνει κατ' αρχάς ότι ο προσφεύγων δεν δύναται πλέον να διατείνεται ότι είναι θύμα παραβίασεως των δικαιωμάτων του, η οποία θα ήταν αποτέλεσμα της εφαρμογής του μέτρου της «εισφοράς γης», διότι, με την υπ' αριθ. 1531/2002 απόφασή του, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών ακύρωσε την πράξη εφαρμογής του προεδρικού διατάγματος, το οποίο επέβαλλε το επίμαχο μέτρο. Επικουρικώς, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις όσον αφορά την «εισφορά γης» είναι εκπρόθεσμες. Πράγματι, στο μέτρο που ο προσφεύγων δηλώνει ότι κάθε προσφυγή κατά του μέτρου αυτού οδηγεί σε αποτυχία, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι έπρεπε ο προσφεύγων να προσφύγει απευθείας ενώπιον του Δικαστηρίου για τις αιτιάσεις αυτές από το 1996, όταν «η πράξη εφαρμογής» επικύρωσε το επίμαχο μέτρο.

Όσον αφορά τις αιτιάσεις του προσφεύγοντος σχετικώς προς τη διαδικασία απαλλοτριώσεως του οικοπέδου του, η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι ο προσφεύγων δεν εξήντησε τα εσωτερικά ένδικα μέσα, διότι παρέλειψε να καταθέσει αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως 4489/2001 του Εφετείου Αθηνών, με την οποία ορίσθηκε η αποζημίωση απαλλοτριώσεως. Επίσης, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι ο προσφεύγων προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου μετά από έξι και πλέον μήνες από την καθαρογραφή της αποφάσεως αυτής.

Ως προς την ουσία, η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η προσφυγή είναι αβάσιμη.

Ο προσφεύγων υπογραμμίζει κυρίως ότι παραπονείται για τις συνδυασμένες συνέπειες των μέτρων τα οποία επεβλήθησαν επί της ιδιοκτησίας του, ήτοι με την «εισφορά γης» και την απαλλοτρίωση σχεδόν ολοκλήρου της εναπομείνουσας ιδιοκτησίας του. Ακόμα και αν δεχθούμε ότι οι δύο διαδικασίες, εξεταζόμενες μεμονωμένως, ήταν νόμιμες, η σύνθεσή τους αποτελεί εργαλείο στρεβλώσεως έναντι των δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται η Σύμβαση.

Όσον αφορά ειδικότερα την «εισφορά γης», ο προσφεύγων επισημαίνει ότι το επίμαχο μέτρο ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους. Κατά τον προσφεύγοντα, αυτό σημαίνει ότι το Διοικητικό Εφετείο απέρριψε σιωπηρώς τους λόγους του επί της ουσίας και ότι η διοίκηση δύναται να του επιβάλει εκ νέου παρόμοιο μέτρο, αφού, μάλιστα, δεν έχει ακόμα ανακηρύξει την ιδιοκτησία του ελεύθερη από το εν λόγω βάρος. Ο προσφεύγων θεωρεί, επομένως, ότι δύναται πάντα να διατείνεται ότι είναι θύμα παραβιάσεως των δικαιωμάτων του, τα οποία εγγυάται η Σύμβαση και τα πρωτόκολλά της.

Περαιτέρω, όσον αφορά το ερώτημα εάν η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη, ο προσφεύγων επισημαίνει ότι η απόφαση 4489/2001 του Εφετείου Αθηνών αποτελεί την οριστική εσωτερική απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Συμβάσεως. Τότε ήταν που συγκεκριμενοποιήθηκαν οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων του. Δεν είχε, επομένως, κανένα λόγο να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι μπορεί η απόφαση αυτή, η οποία ουδέποτε του κοινοποιήθηκε, να καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε την 04-07-2001, όμως δεν περιήλθε σε γνώση του παρά την 09-11-2001, ημερομηνία από την οποία άρχεται ισχύουσα η εξάμηνη προθεσμία. Ο προσφεύγων εκτιμά ότι η προθεσμία αυτή για να λάβει αντίγραφο της εν λόγω αποφάσεως δεν ήταν μη εύλογη, λόγω, ειδικότερα, των θερινών διακοπών. Θεωρεί ότι δεν είναι δυνατό να απαιτείται από τον ενδιαφερόμενο να μεταβαίνει καθημερινώς στο δικαστήριο για να πληροφορηθεί την έκβαση της διαδικασίας.

Τέλος, ο προσφεύγων εκτιμά ότι δεν υποχρεούταν να καταθέσει αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως 4489/2001, διότι ο Άρειος Πάγος, το ανώτατο πολιτικό δικαστήριο, δεν μπορούσε να αποφανθεί παρά μόνον επί του ποσού της αποζημιώσεως απαλλοτριώσεως και ήταν αναρμόδιο να ελέγξει τη νομιμότητα των επίμαχων μέτρων. Την αρμοδιότητα αυτή διαθέτει το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο είχε, εν τούτοις, κρίνει νόμιμη και συνταγματική την «εισφορά γης» με την υπ' αριθ. 2057/1994 απόφασή του. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι εάν κατέθετε αίτηση αναιρέσεως, θα έπρεπε να αντιμετωπίσει σημαντικά έξοδα.

Όσον αφορά την ουσία, ο προσφεύγων επισημαίνει ότι στερήθηκε κάθε δικαστική προστασία και ότι του επεβλήθη πλήρης αποστέρηση της ιδιοκτησίας του, χωρίς ωστόσο να εισπράξει αποζημίωση για 1 278,60 τ.μ. αυτής.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 34 της Συμβάσεως, δύναται να επιληφθεί αιτήσεως η οποία υποβάλλεται από κάθε πρόσωπο το οποίο διατείνεται ότι είναι θύμα παραβιάσεως των δικαιωμάτων τα οποία αναγνωρίζονται στη Σύμβαση ή στα πρωτόκολλα αυτής. Εξ άλλου, κατά το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο δεν δύναται να επιληφθεί υποθέσεως ει μη κατόπιν εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων και εντός προθεσμίας έξι μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία εξεδόθη η εσωτερική τελεσίδικη απόφαση.

Όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψη ότι η απαλλοτρίωση η οποία επεβλήθη στην ιδιοκτησία του προσφεύγοντος, αφορούσε επίσης τα 1 278,60 τ.μ. τα οποία παραχωρήθηκαν στο πλαίσιο της «εισφοράς γης». Άλλως ειπείν, λόγω της απαλλοτριώσεως αυτής, ο προσφεύγων δεν θα ήταν σήμερα ιδιοκτήτης της εκτάσεως αυτής, ακόμα και αν δεν είχε υποχρεωθεί να την παραχωρήσει στο Δημόσιο κατ' εφαρμογή του μέτρου της «εισφοράς γης». Δεν δύναται, επομένως, να διατείνεται ότι η διοίκηση έχει έναντί του την υποχρέωση να άρει το βάρος αυτό ή ότι υπάρχει

κίνδυνος να του επιβάλει εκ νέου το επίμαχο μέτρο, διότι, ούτως ή άλλως, το τμήμα αυτό του οικοπέδου δεν του ανήκει πλέον.

Είναι, ωστόσο, αληθές ότι κατά τον χρόνο καταβολής της αποζημιώσεως απαλλοτριώσεως, ο προσφεύγων δεν ηδυνήθη να εισπράξει αποζημίωση για τα 1 278,60 τ.μ. του εκχωρηθέντος οικοπέδου, διότι το επίμαχο μέτρο δεν είχε ακόμα ακυρωθεί. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων δύναται ακόμα να διατείνεται ότι είναι θύμα παραβιάσεως των δικαιωμάτων του, την οποία συνεπάγεται η επιβολή του επίμαχου μέτρου. Ωστόσο, ασχέτως εάν ο προσφεύγων έχει σήμερα τη δυνατότητα να ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές να του καταβάλουν την αποζημίωση απαλλοτριώσεως η οποία αντιστοιχεί στο τμήμα αυτό του οικοπέδου του, ζήτημα επί του οποίου οι διάδικοι δεν εξέθεσαν επιχειρήματα, το Δικαστήριο δεν δύναται να αγνοήσει το γεγονός ότι ο προσφεύγων επιμένει ότι στερήθηκε και εξακολουθεί να στερείται κάθε δικαστική προστασία από το μέτρο της «εισφοράς γης». Το Δικαστήριο δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία για να επαληθεύσει την ακρίβεια του ισχυρισμού αυτού, αφού, μάλιστα, ο προσφεύγων δεν προσκομίζει εις επίρρωση των ισχυρισμών του ει μη μόνο μία και μοναδική απόφαση, η οποία εξεδόθη από το Συμβούλιο της Επικρατείας το 1994. Πάντως, εάν έτσι έχουν τα πράγματα, το Δικαστήριο δεν διακρίνει τους λόγους για τους οποίους ο προσφεύγων δεν προσέφυγε απευθείας ενώπιόν του ήδη από το 1988 ή το αργότερο από το 1996, όταν «η πράξη εφαρμογής» επικύρωσε το επίμαχο μέτρο. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή είναι κατά το μέρος αυτό πιθανότατα εκπρόθεσμη.

Εν πάση περιπτώσει, εάν γίνει δεκτό το επιχείρημα του προσφεύγοντος, ότι δηλαδή οι αιτιάσεις του αφορούν τις συνδυασμένες συνέπειες των μέτρων τα οποία επεβλήθησαν στην ιδιοκτησία του και ότι, ως εκ τούτου, δεν υπήρχε κανένας λόγος να προσφύγει ενώπιόν του πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία απαλλοτριώσεως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων δεν τήρησε, ωστόσο, την υποχρέωσή του να τηρεί τις

υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν γι' αυτόν από το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως. Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η διαδικασία απαλλοτριώσεως η οποία, κατά τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, συγκεκριμενοποίησε τις σε βάρος του παραβιάσεις, ολοκληρώθηκε με την απόφαση 4489/2001 του Εφετείου Αθηνών, με την οποία ορίσθηκε η αποζημίωση απαλλοτριώσεως. Ωστόσο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε την 04-07-2001, ήτοι έξι και πλέον μήνες πριν από την 30-04-2002, ημερομηνία εισαγωγής της προσφυγής. Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι δεν είναι δυνατό να απαιτείται από τον ενδιαφερόμενο να επιδιώκει σε καθημερινή βάση να ενημερωθεί περί της υπάρξεως αποφάσεως η οποία ουδέποτε του κοινοποιήθηκε (*Παπαγεωργίου κατά της Ελλάδος*, απόφαση από 22 Οκτωβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VI, σελ. 2287, § 32). Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων παρέμεινε αδρανής επί πολλούς μήνες, ήτοι από 04-07-2001, ημερομηνία κατά την οποία ηδύνατο να λάβει αντίγραφο της εν λόγω αποφάσεως, έως 09-11-2001, ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση της εν λόγω αποφάσεως. Ο προσφεύγων δεν παρέχει επαρκείς εξηγήσεις για να δικαιολογήσει αυτή την εκ μέρους του έλλειψη επιμελείας.

Εξ άλλου, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο προσφεύγων δεν κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως της προαναφερομένης αποφάσεως. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας βάσει του οποίου πρέπει να εξαντλούνται τα εσωτερικά ένδικα μέσα πριν από την υποβολή διεθνούς προσφυγής, βασίζεται στην αρχή ότι πρέπει το εναγόμενο Κράτος να δύναται κατ' αρχάς να επανορθώσει την επικαλούμενη αιτίαση με τα δικά του μέσα στο πλαίσιο της εσωτερικής εννόμου τάξεώς του. Για να είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι τήρησε τον κανόνα αυτό, πρέπει ο προσφεύγων να κάνει χρήση ενδίκων μέσων συνήθως διαθέσιμων και επαρκών προκειμένου να του επιτραπεί να επιτύχει επανόρθωση των αποδιδόμενων παραβιάσεων (βλ., μεταξύ πολλών

άλλων, *Buscarini κ.λ.π. κατά Αγίου Μαρίνου* [GC], n° 24645/94, § 26, CEDH 1999-I). Αν και είναι δυνατό να υφίστανται ιδιαίτερες περιστάσεις οι οποίες απαλλάσσουν τον προσφεύγοντα από την υποχρέωσή του να εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα, ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στην παρούσα υπόθεση, ούτε μία απόφαση εκδοθείσα το 1994 από το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο ούτε τα έξοδα για την αίτηση αναιρέσεως συνιστούν επαρκείς λόγους για να δικαιολογηθεί η παράλειψη του προσφεύγοντος να προσφύγει ενώπιον του ανώτατου πολιτικού δικαστηρίου.

Υπό το φως των προηγουμένων σκέψεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι κατά το μέρος αυτό η προσφυγή δεν πληροί, όσον αφορά το παραδεκτό, τις προϋποθέσεις οι οποίες προβλέπονται από το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως.

Ως εκ τούτου, πρέπει η προσφυγή να απορριφθεί κατά το μέρος αυτό κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 § 4 της Συμβάσεως.

2. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων παραπονείται περαιτέρω για τη διάρκεια της διαδικασίας. Υποστηρίζει ότι από το 1988 ταλαιπωρείται ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων προκειμένου να υπερασπισθεί την περιουσία του.

Η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι οι επίμαχες διαδικασίες διεξήχθησαν εντός ευλόγου χρόνου, λαμβανομένης υπ' όψη, ειδικότερα, της πολυπλοκότητάς τους.

α) Όσον αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος σχετικώς προς τη διάρκεια της διαδικασίας περί ακυρώσεως του μέτρου της «εισφοράς γης», διαδικασία η οποία ολοκληρώθηκε με την απόφαση 1531/2002 του Διοικητικού Εφετείου, το Δικαστήριο εκτιμά, υπό το φως των κριτηρίων τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του όσον αφορά την «εύλογη προθεσμία», και λαμβανομένου υπ' όψη του συνόλου των στοιχείων τα οποία διαθέτει, ότι πρέπει η αιτίαση αυτή να αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης επί της ουσίας.

β) Όσον αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος σχετικώς προς τη

διάρκεια της διαδικασίας η οποία ηγέρθη ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων κατόπιν της απαλλοτριώσεως του οικοπέδου του, και ακόμα και αν οι αιτιάσεις αυτές δεν έχουν προβληθεί εκπρόθεσμα (βλ. ανωτέρω), το Δικαστήριο δεν διαγιγνώσκει καθυστέρηση κατά τη διεξαγωγή τους.

Ως εκ τούτου, η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

Κάνει δεκτή την προσφυγή, υπό την επιφύλαξη παντός λόγου ουσίας, ως προς την αιτίαση περί της διάρκειας της διαδικασίας για την ακύρωση του μέτρου της «εισφοράς γης».

Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Γραμματέας

[υπογραφή]

Peer LORENZEN

Πρόεδρος

[σφραγίδα δυσανάγνωστη]

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ